

AINEVALDKOND Keel ja Kirjandus

1. Valdkonnapädevused.....	1
1.1 Keele- ja kirjanduspädevus	1
1.2. Ainevaldkonna õppeained, kohustuslikud ja valikkursused	1
1.3. Ainevaldkonna kirjeldus.....	2
1.4. Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes	2
1. 5. Lõiming.....	3

1. Valdkonnapädevused

1.1 Keele- ja kirjanduspädevus

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses;
- 2) arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal teemakohaselt ja põhjendatult;
- 3) teab tekstide ülesehituse põhimõtteid, koostab eri liiki tekste, kasutades alustekstidena nii teabe- ja ilukirjandustekste kui ka teisi allikaid neid kriitiliselt hinnates;
- 4) hindab kriitiliselt meedia- jm avalikke tekste, tunneb ära tekstide mõjutusvahendid;
- 5) mõistab kirjanduse ühiskondlikku, ajaloolist ja kultuurilist tähtsust;
- 6) väärtustab kirjanikku kui loojat ning kirjandust kui tunde- ja kogemusmaailma rikastajat, kujutlus- ja mõttemaailma arendajat;
- 7) teab eesti, vene ja väliskirjanduse olulisemaid autoreid ja kirjandusteoseid, seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;
- 8) tunneb tähtsamaid kirjandusvoole ja -žanre, eristab kirjandusteksti poeetilisi võtteid ja peamisi kujundeid;
- 9) analüüsib ja tõlgendab eri liiki kirjandusteoseid.

1.2. Ainevaldkonna õppeained, kohustuslikud ja valikkursused

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on vene keel ja kirjandus. Keele ainekavas on 6 ja kirjanduse ainekavas 5 kohustuslikku kursust.

Vene keele kohustuslikud kursused on „Keel – ühiskond – kultuur”, „Tekst keeles ja kõnes. Teksti stilistika”, „Praktiline vene keel I (kõnekultuur)”, „Praktiline vene keel II (suulise teksti vastuvõtt ja loomine)”, „Praktiline vene keel III (kirjaliku teksti vastuvõtt ning loomine)”, „Praktiline vene keel IV (ortograafia ja interpunktsiooni korrektsioonikursus)”.

Kohustuslikud kirjanduskursused on „19. sajandi I poole kirjandus: romantism, realismi tekkimine”, „19. sajandi II poole kirjandus: realism”, „20. sajandi I poole kirjandus”, „20. sajandi II poole kirjandus” ja „Eesti kirjandus”.

Valikkursused on vene keeles „Vene keel Eestis”, „Kõne ja väitlus” ning kirjanduses „Maailmakirjandus antiikajast 18. sajandini”, „Tänapäeva vene kirjandus” ja „Tänapäeva väliskirjandus”.

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus

Vene keele ainekavas on kaks keeleteadmiste ja neli praktilist kursust, neist üks ortograafia ja interpunktsiooni korrektsioonikursus. Teoreetilised kursused eelnevad praktilistele kursustele või neid õpitakse paralleelselt. Kursused süvendavad teadmisi vene keele ajaloolisest arengust, toimimisest, varieerumisest ja seostest teiste keeltega. Keeleõpetuse keskne mõiste on tekst.

Õpilased omandavad teadmisi eri tüüpi tekstide funktsioonidest ja ehitusest, õpivad tekste mõistma, hindama ning ise looma nii suulises kui ka kirjalikus vormis. Eri kursuste õppimine arendab õpilaste suhtlusoskust, suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning õigekeelsust. Õpitakse kasutama eri teabeallikaid, sh interneti nii keelelise teabe hankimiseks kui ka tekstide koostamiseks.

Kirjanduse ainekava ülesehitus on kirjanduslooline, neli kursust hõlmavad maailmakirjandust alates 19. sajandist tänapäevani, viies on eesti kirjanduse kursus. Valikkursused käsitlevad maailmakirjanduse varasemat perioodi (kuni 17. sajand) ning tänapäeva vene ja väliskirjandust. Kirjanduse ainekava järgib kirjandusajaloolise printsiibi kõrval ka problemaatilis-temaatilist printsiipi. Õpetuse keskmeks on kirjandustekst. Kirjandusteoseid analüüsitakse nende loomisaja kunstilises ja ühiskondlikus kontekstis, õpitakse nägema nii nende kunstilisi iseärasusi kui ka püstitatud probleeme ning seostama neid tänapäeva ühiskonna elu ja probleemidega.

Kirjandusteoste käsitlemisel õpitakse kujundama ja väljendama oma arvamust nii suulises kui ka kirjalikus vormis. Eesti kirjanduse kursuse õppimine eesti keeles soodustab õpilaste eesti keele oskuse arenemist ja Eesti kultuuriruumi integreerumist.

Keele- ja kirjandusõpetust seob keeleline alus ning tegelemine tekstidega. Vene keele ainekavas käsitletakse eri liiki tekste ja nende keelelist eripära, sh ka ilukirjandusteksti keelt, kirjanduse ainekavas analüüsitakse valdavalt kirjandustekste, arutletakse nende sisu ja probleemide üle ning kirjutatakse nende põhjal eri žanris tekste.

1.4. Üldpädevuste kujundamine ainevaldkonna õppeainetes

Peamised ainevaldkonnas taotletavad üldpädevused on **keelepädevus** ja **kunstiline** pädevus. Viimane hõlmab kirjandus-, teatri- ja filmialast pädevust. **Kirjanduspädevust** võib kujundada kohustuslike ja valikkursuste kaudu. Nende valikkursuse õpe toetab ja süvendab kirjanduspädevuse omandamist ja kunstipädevuse kujunemist tervikuna.

Olenevalt keele- ja kirjandusõpetuse eripärast toetatakse ka teiste üldpädevuste kujunemist. **Väärtuspädevuse** kujundamisel on oluline koht nii keele kui ka kirjanduse ainekavades.

Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust, õigekeelsust ja sobivate keelevahendite valikut suulises ja kirjalikus suhtluses teiste inimestega, **suhtlusoskust**, samuti teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse. Keeleõpetus rõhutab ka **vaimseid väärtusi**: emakeele eripära ja arenguloo tundmist, murdekeeli kui keele rikkust, keele eri kasutusvaldkondade tundmist.

Nii keele- kui ka kirjandusõpetus väärtustab ja suunab õpilast märkama keelekasutuse esteetilist külge, keeleõpetus erinevate stiilide eritlemisel, kirjandusõpetus kirjandusteose kujundliku keele analüüsimisel. Kirjanduse kujutusobjektiks on inimene tema suhetes teiste inimestega ning

toimetulek ühiskonnas. Kirjandusteoste lugemisel ja analüüsimisel puutub õpilane kokku nii üldinimlike kõlbeliste väärtuste, teoses kajastatud ajajärgu sotsiaalsete väärtuste kui ka **kultuuriväärtustega.** See protsess kujundab õpilasel kõlbelisi väärtusi, sotsiaalseid hoiakuid ning tõekspidamisi, aga ka suhtumist kirjandusse kui kunstiloomingusse ja kirjanikku kui loojasse, kultuuriidentiteeti ja lugupidavat suhtumist oma ning teiste rahvaste kirjandusse ja kultuuri laiemalt.

Eri ajastuid ja ühiskonnaelu kajastavate teoste lugemine ning tõlgendamine, neis käsitletud probleemide ja väärtussuhtumiste seostamine nüüdisajaga toetab ka **sotsiaalse pädevuse** kujunemist.

Keele- ja kirjandusõpetus arendavad ka olulisi **õpioskusi:** eri liiki tekstide analüüsi ja mõtestamist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist; oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

1. 5. Lõiming

1.5.1. Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja õppeainetega

Vene keel on ühtaegu õppe läbiviimise keel ja keskne õppeaine. Hea **keeleoskus** loob eeldused kõigi õppeainete edukaks omandamiseks ning toimetulekuks isiklikus ja avalikus elus. Samas arendavad **kõik õppeained keelekasutuse põhipädevusi:** sõnavara mõistmist ja kasutusoskust, teksti mõistmist ja tekstiloomet, pädevust suuliselt ja kirjalikult suhelda. Seega kujuneb õpilaste funktsionaalne ja kriitiline kirjaoskus välja mitte üksnes vene keele, vaid kõigi õppeainete õppetegevuse tulemusel. Samas toimub keeleoskuse järjekindel ja teadlik arendamine siiski valdavalt keele- ja kirjandustundides, kuid **pidev koostöö teiste ainete õpetajatega** on kindlasti tulemuslik. Vene keele ja kirjanduse õpetamise teiste õppeainetega lõimimiseks on teisi võimalusi kui keeleõppe.

Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine võib äratada huvi **võõrkeelte õppimise** vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutatud teoste lugemine ja arutamine võib teadlikul suunamisel äratada huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ja kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ja ilukirjanduses aitavad kaasa looduse tunDMAõppimisele ja väärtustamisele. Loodusluule lugemine ja esitamine, sellega seotud esteetilisemotsionaalsed elamused, samuti kirjandusteose looduskirjelduse kui kunstilise kujundi analüüs, selle tähenduse mõistmine teose kontekstis ergastab tähelepanu looduse ilule ja väärtustab loodust kui esteetiliste elamuste allikat.

Sotsiaalainete õpet toetab ainevaldkond mitmel moel. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs mõjutab maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist, ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandusõpetuse taotlus suunata õpilasi erinevate ajastute kirjandusteoseis käsitletud probleeme tänapäevaelu ja inimestega seostama soodustab kindlasti õpilaste sotsiaalse pädevuse kujunemist.

Kunstiainete õpet toetab eeskätt kirjanduse kui kunstiaine õppimine. Kirjandusteose analüüs soodustab arusaamist kunstilisest kujundist kui kunstiainete üldmõistest ja mis tahes kunstiteosest kui kunstiliste kujundite süsteemist, mis kannab teatavat autoripositsiooni ja sõnumit. Kirjandusteoste illustratsioonide analüüs toetab kujutava kunsti spetsiifika ja väljendusvahendite mõistmist.

Kirjandusteose käsitlese illustreerimine vastava ajastu **muusikaga** soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning eri muusikavoolude eripärast ja seostest ajastu kunstisuundumustega.

1.5.2. Lõiming läbivate teemadega

Ainevaldkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel on õppekava läbivaid teemasid silmas peetud erineval määral, olenevalt õppeaine spetsiifikast ja seostest ühe või teise läbiva teemaga.

Läbiva teema „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**” eesmärgiseadega on kooskõlas järgmised ainevaldkonnas taotletavad pädevused: eri liiki tekstide lugemise, tõlgendamise ja koostamise oskus, korrektne suuline ja kirjalik väljendusoskus, arutlus- ja suhtlusoskus. Valdkonnas arendatakse ka õpilaste suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada, koostööd teha ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Läbiv teema „**Teabekeskond**” on ainevaldkonna õppeainetes tähtsal kohal. Oskuste kujundamine teabekeskonna vahendite kasutamiseks toimub praktilises tegevuses, mis hõlmab eri allikatest (sh internetist) teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ning kasutamist nii õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Läbivad teemad „**Väärtused ja kõlblus**” ning „**Kultuuriline identiteet**” on ainevaldkonna õppeainetele eriomased teemad, mida käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Läbivate teemade „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**” ning „**Tervis ja ohutus**” käsitus taotleb õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikuks, vastutustundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Ainevaldkonna õppeainetes, eeskätt praktilise keele kursustes toetatakse neid arengusuundumusi teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.